

Co nového v BOZP 1. ledna 2016 ?

Je všeobecně známo, že II. pololetí roku 2015 přineslo řadu změn v oblasti BOZP. Tento článek nabízí přehled právních předpisů týkajících se BOZP, které již krátkou dobu platí, a informuje i o těch teprve připravovaných.

Nejprve svou pozornost zaměříme na „Pracovněprávní předpisy“

Dne 1. září 2015 nabyla účinnosti nová **vyhláška č. 180/2015 Sb.**, o pracích a pracovištích, které jsou zakázány těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí, a zaměstnankyním - matkám do konce devátého měsíce po porodu, o pracích a pracovištích, které jsou zakázány mladistvým zaměstnancům, a o podmínkách, za nichž mohou mladiství zaměstnanci výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání (vyhláška o zakázaných pracích a pracovištích). Převážná část navrhované vyhlášky co do vyjmenovaných prací a pracovišť jak pro skupinu zaměstnankyň, tak mladistvých zaměstnanců, jinak zůstává totožná s výčtem prací a pracovišť zakotvených v předchozí vyhlášce č. 288/2003 Sb., neboť jde o práce a pracoviště, které transponují shora citované směrnice EU a nelze je tudíž zrušit nebo změnit.

Oproti vyhlášce č. 288/2003 Sb. nová vyhláška neobsahuje zákazy prací pro těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně - matky do konce devátého měsíce po porodu a mladistvé zaměstnance v zátěži chladem nebo teplem, neboť jde o práce rizikové, obecně zakázané.

V oblasti zákazů prací těhotným zaměstnankyním s chemickými látkami a směsmi zůstává nová vyhláška v základech stejná jako doposud, je však doplněna o klasifikaci chemických látek a chemických směsí podle nařízení EU č. 1272/2008 a směrnice 2014/27/EU. Stávající zákazy prací s chemickými látkami nebo chemickými směsmi jako kapalinami nebo parami označovanými větou R 11 a R 12 nově neuvádí, neboť jde o takové látky a směsi, které jsou v podstatě obsaženy v běžných rozpouštědlech pro užití i v domácnosti.

Dne 1. října 2015 nabyl účinnosti **zákon č. 205/2015 Sb.**, kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zrušuje zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, a zrušují nebo mění některé další zákony.

Hlavním cílem této novely bylo navrácení hmotněprávní úpravy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání obsažené dočasně v přechodných ustanoveních zákoníku práce zpět do části jedenácté zákoníku práce, která obsahuje právní úpravu náhrady škody v pracovněprávních vztazích, a provedení adekvátních legislativně technických úprav navazujících na tuto změnu, včetně přizpůsobení některých pojmů dosud používaných v oblasti náhrady škody podle pracovněprávní úpravy terminologie nového občanského zákoníku. S tím souvisela celková změna systematiky části jedenácté zákoníku práce. Dále byly samozřejmě provedeny některé legislativně technické změny, které souvisejí s analýzou současné právní úpravy a které vedou k jejímu zpřesnění, ty však nemají věcné dopady.

Jak vyplývá z názvu zákona č. 205/2015 Sb., novela zrušila i dosud neúčinný zákon č. 206/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, neboť bylo již vloni politicky rozhodnuto v rámci Rady hospodářské a sociální dohody, že zákonem o úrazovém pojištění zaměstnanců se zabezpečení zaměstnanců při pracovním úrazu a nemoci z povolání řídit nebude. Nebylo proto důvodné, aby byl zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců nadále udržován jako stále platný, leč dlouhodobě neúčinný.

Dne 1. října 2015 nabyly účinnosti

- **vyhláška č. 181/2015 Sb.**, kterou se mění vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických

expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění vyhlášky č. 107/2013 Sb.

• **vyhláška č. 240/2015 Sb.**, kterou se mění vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů.

Obě vyhlášky přinesly drobné změny v přílohách vyhlášky č. 432/2003 Sb.

Dne 1. října 2015 nabyl účinnosti **zákon č. 224/2015 Sb.**, o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií). Tento zákon nahradil zákon č. 59/2006 Sb.

Pro praxi je vhodné upozornit na přechodné ustanovení, které stanoví, že provozovatel přezkoumá seznam zpracovaný podle zákona č. 59/2006 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, a zajistí a předloží krajskému úřadu aktualizaci návrhu na zařazení a bezpečnostního programu nebo bezpečnostní zprávy a zajistí a předloží krajskému úřadu a hasičskému záchrannému sboru kraje aktualizaci vnitřního havarijního plánu a podkladů pro stanovení zóny havarijního plánování a pro zpracování vnějšího havarijního plánu do 1. června 2016, pokud tyto dokumenty zpracované podle dosavadních právních předpisů nesplňují požadavky tohoto zákona a podmínky pro zařazení objektu do skupiny A nebo do skupiny B podle tohoto zákona se nemění.

Dne 26. října nabylo účinnosti **nařízení vlády č. 276/2015 Sb.**, o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Nová právní úprava vychází v zásadě z řady zásad a kritérií 12 let platné vyhlášky č. 440/2001 Sb., které se v praxi osvědčily, ale zároveň v oblasti hodnocení újmy na zdraví uplatňuje zčásti nové principy kladoucí důraz na dopad na kvalitu života, na kterých je založena i Metodika Nejvyššího soudu opírající se o Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, disability a zdraví. Do způsobu vymezení bolesti a ztížení společenského uplatnění byla promítnuta aktualizace medicínské materie se zohledněním některých poznatků z aplikační praxe, došlo ke zpřesnění některých věcných řešení a postupů a byla nově stanovena jak výše hodnoty bodu, tak i počet bodů v některých jednotlivých případech poškození zdraví, zejména pokud jde o ztížení společenského uplatnění.

V oblasti „bolestného“ přihlíží nové nařízení vlády k Metodice Nejvyššího soudu, a to proto že přístupy k hodnocení bolesti jsou velice specifickou a obtížně definovatelnou kategorií. Nicméně Metodika Nejvyššího soudu je zaměřena pouze na odškodňování úrazů a nepokrývá oblast odškodňování nemocí z povolání, kterou nové nařízení vlády upravuje v příloze č. 2 a č. 4.

V oblasti „ztížení společenského uplatnění“ však nová právní úprava nemohla přijmout způsob hodnocení ztížení společenského uplatnění, jak je obsažen v Metodice Nejvyššího soudu. Rozhodujícím důvodem bylo, že Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (z které vychází uvedená Metodika) klade důraz na posouzení kvality jednotlivých oblastí života, které jsou v důsledku poškození zdraví zasaženy a naši lékaři, kteří by měli toto ztížení společenského uplatnění hodnotit a vydávat na základě hodnocení posudky pro poškozené, nejsou v současné době na tuto novou praxi připraveni a proškoleni.

Hlavní změnou nového nařízení je zvýšení jednoho bodu ze 120 Kč na 250 Kč.

Dne 18. listopadu 2015 nabylo účinnosti nové **nařízení vlády č. 291/2015 Sb.**, o ochraně zdraví před neionizujícím zářením, které nahradilo nařízení vlády č. 1/2008 Sb., o ochraně zdraví před neionizujícím zářením. Věcným důvodem pro vydání nového právního předpisu byla transpozice Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/35/ES ze dne 26. června 2013 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s

fyzikálními činiteli (elektromagnetickými poli), [dvacátá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS) o zrušení směrnice 2004/40/ES (dále i jen „směrnice 2013/35/ES“)].

Ve znění tohoto nařízení vlády je zakotvena i již provedená a platná transpozice **Směrnice 2006/25/ES** ze dne 5. dubna 2006 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (optickým zářením z umělých zdrojů) (devatenáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS). Transpozice se však týkala optických frekvencí, hodnot záření o frekvencích vyšších než $3 \cdot 10^{11}$ Hz, což je oblast, která v novém předpisu doznala jen nepatrných změn. V žádném případě nebyly dotčeny expoziční limity ani povinnosti zaměstnavatele.

Dne 1. prosince 2015 nabyl účinnosti **zákon č. 267/2015 Sb.**, kterým se mění zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Hlavním cílem je uvedení zákona o ochraně veřejného zdraví do souladu se správním řádem (zákon č. 500/2004 Sb.) a dlouhodobě odkládané vymezení skutkových podstat správních deliktů na úseku ochrany veřejného zdraví včetně ochrany zdraví zaměstnanců při práci. Novela zákona také provádí některé dílčí změny na úseku ochrany veřejného zdraví před hlukem a vibracemi.

V neposlední řadě se novelou sladuje zákon o ochraně veřejného zdraví s terminologií zákona o chemických látkách a chemických směsích, živnostenského a školského zákona, zákona o sociálních službách, zákona o zdravotních službách, zákona o specifických zdravotních službách, základních pracovněprávních předpisů a terminologií nařízení Evropské komise v oblasti chemických látek a směsí.

Novela zákona přinesla několik změn na úseku kategorizace prací. Předně zrušila povinnost kategorizovat práce vykonávané osobami, které nejsou zaměstnavateli, ale samy nebo se svými rodinnými příslušníky pracují. Ochrana zdraví těchto osob tak bude nadále řešena v režimu § 12 zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek BOZP, a za přiměřeného použití vybraných ustanovení zákoníku práce na úseku BOZP.

Dále se upřesňuje, že součástí žádosti o zařazení práce do kategorie třetí nebo čtvrté musí být protokoly o měření nebo vyšetření rizikového faktoru pracovních podmínek, což pokud jde o oznámení zařazení práce ze strany zaměstnavatele orgánu ochrany veřejného zdraví, platí i pro kategorii druhou. Nejde tedy o povinnost novou, ale o upřesnění zákonné úpravy tak, aby nevzbuzovala pochybnosti.

V zákonné úpravě kategorizace prací se také doplňuje žádost zaměstnavatele o zařazení práce do kategorie, a to v souvislosti s údajem o výsledku hodnocení expozice zaměstnanců vykonávajících danou práci jednotlivým rozhodujícím faktorům pracovních podmínek v charakteristické směně, o údaj „o době trvání této expozice“. Tento údaj odlišuje, zda daná práce odpovídá kategorii, do níž zaměstnavatele žádá práci zařadit, přičemž žádost se podává jen k zařazení práce do kategorie třetí nebo čtvrté (rizikové).

A nyní se budeme věnovat novinkám k datu 1. ledna 2016

K 1. lednu 2016 došlo – jako pravidelně v posledních letech - k valorizaci náhrady za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti a náhrady na výživu pozůstalých. K datu 1. ledna 2016 došlo k přijetí nařízení vlády o úpravě náhrady za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání a o úpravě náhrady nákladů na výživu pozůstalých podle pracovněprávních předpisů (nařízení o úpravě náhrady). Jedná se o novelu **nařízení vlády č. 439/2013 Sb.**

Průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady za ztrátu na výděлку a průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady nákladů na výživu pozůstalých příslušející podle pracovněprávních předpisů bude navýšen o 40 Kč, a to v závislosti na zvýšení důchodů.

A na závěr připravované právní předpisy

Poslanecká sněmovna projednává ve třetím čtení návrh zákona, kterým se mění **zákon č. 309/2006 Sb.**, kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů, **zákon č. 251/2005 Sb.**, o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, a **zákon č. 455/1991 Sb.**, o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Tato novela se týká především koordinátorů BOZP na staveništích. Podle původního předpokladu měl zákon nabýt účinnosti 1. ledna 2016, ale vzhledem k tomu, že došlo k podání pozměňovacích návrhů, musel se zákon vrátit zpět do garančního výboru a jeho projednávání se prodloužilo.

Asi nejdůležitější změnou, která se očekává na jaře, je koncepční **novela zákoníku práce**. Vláda si dala za úkol v Plánu legislativních prací na rok 2016 připravit velkou novelu zákoníku práce. O její přípravě budeme informovat.

Třetím předpisem, který by měl být předložen v brzké době do Poslanecké sněmovny, je novela **zákona č. 373/2011 Sb.**, o specifických zdravotních službách, která by měla napravit některé právní nedostatky na úseku pracovnělékařských služeb.

Zpracoval : J.Hahn, dne 26.2.2016

: